

het ziektebeeld op den voorgrond, maar de gladde tong en de buitengewone prikkelbaarheid van het maagslijmvlies, dat na gebruik van voor haar schadelijk voedsel met maagpijnen, slijmvorming en braken reageert, wijzen aan, dat het slijmvlies van het geheele spijsverteringsstelsel in het ziekteproces is betrokken, waarvan oorzaak en wezen het diagnostisch vermogen van zeergeleerde en hooggeleerde specialisten heeft getrotseerd. Patiënte handhaafde onder voor haar zoo gunstig mogelijke voedingsomstandigheden met moeite een lichaamsgewicht van 40 K.G. en een haemoglobinegehalte van 50 pCt. Doordat patiënte geen melk verdragen kan, is haar voeding sinds langen tijd op een zeer kleine groep van door haar goed assimileerbare spijzen aangewezen. Bij verscheidene proefnemingen is telkens weer opnieuw gebleken, dat na gebruik van het uit regeeringsbloem gebakken brood of beschuit een verergering der maag- en darmverschijnselen optreedt, die eerst na korter of langer tijd verbetert. Ik ben overtuigd, dat een rechtstreeks mechanisch of chemisch bepaald causaal verband bestaat.

In 1917 hebben alle in het werk gestelde pogingen langs den officieelen weg gefaald, zelfs een request aan H. M. de Koningin. Toen patiënte in April 11., na eenige maanden afwezigheid, weer onder mijn behandeling kwam, heb ik mij opnieuw tot het Geneeskundig Bureau gewend, in hoopvol vertrouwen, dat de zoo herhaaldelijk ondervonden hulpvaardigheid van collega SIKKEL thans, nu de zaak administratief mogelijk was, mijn patiënte spoedig zou helpen. Mijn aanvraag ging met volledige inlichtingen over het geval naar het Geneeskundig Bureau, maar ik hoorde niets. Ik schreef in Mei voor de tweede maal met dringend verzoek om antwoord, wederom niets... tot heden. Ik had nu nogmaals, thans zonder veel verwachtingen, aan het Geneeskundig Bureau willen schrijven, maar na kennisneming van het ingezonden stuk van collega BON in no. 23 van dit *Tijdschrift* en onderschrift der redactie, acht ik mij verplicht, mijn gelijksoortige ondervinding hier mede te deelen. Ik heb groote waardeering voor den arbeid van collega SIKKEL, maar het mutisme van het Geneeskundig Bureau is voor aanvragers en patiënten een zóó ernstige fout, dat wij daarin niet stilzwijgend mogen berusten.

Heerde, 12 Juni 1918.

Dr. A. J. KORTEWEG.

II.

Verleden jaar heb ik voor het bureau voor dokters-noodvoorziening — en misschien dus, toen de heer KORTEWEG als gemobiliseerd arts deze dingen in het *Tijdschrift* nog niet las, vermeld, dat brieven of briefkaarten met aanvragen niet beantwoord werden, maar dat het gevraagde wordt verstrekt, zoo gauw voorraad of fabrieksbedrijf zulks gedoogen. Ik berekende, dat beantwoording van alle verzoeken het bureau veertig gulden per maand zou kosten. In de meening, dat dit onder het vele, en ik mag voor de laatste drie maanden zeggen, vaak overstelpende werk, ook voor het geneeskundig bureau practisch zou blijken, vervolgde ik daar het stelsel: alle aanvragen aanteekenen, afdoen naar dag van ontvangst; spoedgevallen voorrang gevend. De aanvraag van den heer KORTEWEG was voorloopig niet uitvoerbaar. Maar zou het toch worden. Tarwebloem kon in de apotheken niet ter beschikking worden gesteld, toen.... ja, toen bleek, dat op de afgegeven doktersverklaringen, zooals de gewone gevallen in de regeling der ziekenvoedselvoorziening van 5 Maart 1918 die bedoelt, dikwijls zeer onvoldoende valt staat te maken. Tarwebloem zal dus alleen door het geneeskundig bureau in uitzonderingsgevallen, onder overlegging van vertrouwelijke mededeelingen van den behandelenden geneesheer, worden toegewezen. Dat is nu sinds een paar dagen in orde; terwijl verhooging van het gewicht van het glutenbrood met 25 gram in overweging is. De heer KORTEWEG zal dus weldra zijn tarwebloem hebben. Ik merk op, dat zijn patiënt reeds aanstonds hiervoor in aanmerking kwam, omdat zijn uiteenzetting de noodzakelijkheid voldoende aangaf. Echter is volgens bekende specialisten en op grond van ervaring, opgedaan in steden, waar het toezicht goed werkt, zuivere tarwebloem ontbeerlijk. Slechts voor een heel enkel geval is het

onmisbaar, en dus toewijzing geoorloofd in dezen tijd, dat de kleine tarwe-voorraad zorg geeft.

Ten slotte nog dit: de volgende week hoop ik op verzoek van velen, en ook als verweer tegenover de ingezonden stukjes van den laatsten tijd, een uiteenzetting van het werk der beide bureau's en van de werking van de ziekenvoedselregeling te geven, benevens eenige opmerkingen, die van nut kunnen zijn. Ik zal dan — naar mijn zin te vroeg — noodzakelijk ook van eigen werk in het afgelopen jaar moeten spreken. En daarna zal ik mij onthouden van beantwoording van ingezonden stukjes in het *Tijdschrift*. Ik heb daarvoor geen tijd. Wie met goede inlichtingen, opmerkingen, helpen wil aan de taak van het bureau voor dokters-noodvoorzieningen, kan, als vergoeding voor mijn vele moeiten, zich de moeite getroosten van toezending zijner briefkaarten, brieven en desnoods telegrammetjes. En wien het geneeskundig bureau niet naar den zin werkt, en behoefte heeft aan klagen buiten mij om, heeft den minister om zijn klacht aan te zenden. Deze bezit de middeelen om zich van de werking van het geneeskundig bureau te overtuigen. Binnenkort zal het personeel van dat bureau, evenals het bureau zelf, moeten worden uitgebreid; dan zal ik dáár, maar ook dáár alleen, den maatregel invoeren, dat ieder antwoord krijgt, ook als er eigenlijk geen antwoord is. Dat geeft meer papier-rompslomp, waarvoor ik mijn bureau's tot nu toe behoed heb, maar ik zal het doen. Mijn bureau's zijn overigens glazen huizen. Wie lust heeft kome kijken. Desgewenscht ware, voor vacantielijd een cursus voor „sociaal geneeskundig werk in bewogen tijd” aan de bureau's te verbinden, met practische oefeningen. Er zijn nogal kaartstelsels bij te houden.

Den Haag, 15 Juni 1918.

A. SIKKEL.

ONTSMETTEN BIJ SCHURFTBESTRIJDING.

Het is niet onbegrijpelijk, dat, hetgeen ik in mijn stukje (*Tijdschrift* 1918, No. 21) over de ontsmetting bij schurft heb gezegd, den directeur van den gemeentelijken gezondheids- en ontsmettingsdienst te Amsterdam niet kan behagen. Ik zou zijn opmerkingen met stilzwijgen hebben laten voorbijgaan, als mij niet persoonlijk eenige veegen uit de pan werden toebedacht. Dr. RINGELING begrijpe wel, dat Amsterdam niet geheel Nederland is; hij mag zich verzekerd houden, dat, door welke oorzaak dan ook, de schurft ook in tal van kleinere plaatsen en vooral ook op het platteland zich aanmerkelijk heeft uitgebreid, zoodat zij tot een plaag is geworden.

Het is nu voor artsen, die in plaatsen gevestigd zijn, waar geen geregelde ontsmettingsdienst bestaat, en zelfs voor huisdokters in Amsterdam, die in knappe, ordentelijke gezinnen praktiseeren, van overgroot belang te weten, dat men de schurft met goed gevolg kan bestrijden, door personen en gezinnen (alle leden, die in aanmerking komen, tegelijk) naar de methode, die ik heb aangegeven, of een andere gelijk- of meerwaardige, met de grootst mogelijke nauwgezetheid te behandelen.

Ik heb trouwens niet er aan gedacht ontsmetting af te raden. Er staat geschreven: „de ervaring heeft geleerd, dat men de ontsmetting, waar die door de omstandigheden moeilijk kan worden toegepast, ook wel achterwege kan laten”. Ik kan er niets tegen hebben, dat men ontsmet, waar daartoe aanleiding en gelegenheid bestaat. Zoo vereischen volkslogementen en andere dergelijke verblijven altijd bijzondere zorg.

De aanhaling uit het leerboek van VON HEBRA en KAPOSI werd in haar geheel overgenomen, ofschoon ik in het bijzonder de aandacht er op wilde vestigen, dat in het algemeene ziekenhuis in Weenen *volstrekt geen* ontsmettingsmaatregelen werden toegepast. Daar de uitspraak afkomstig is van buitengewoon bevoegde dermatologen, die, doordat zij over een reusachtig materiaal beschikken, de schurft op hun duimpje kenden, blijft de uitspraak in 1918 haar waarde behouden ¹⁾. Wat omtrent bijkomende nadeelen voor kleedingstukken en beddegoed wordt gezegd, moet in het licht van het jaar 1874 worden beschouwd, en mag ik dus laten voor rekening van de schrijvers van dien tijd.

¹⁾ Met alle bescheidenheid wil ik nogmaals opmerken, dat mijn ervaring volkomen overeenstemt met de meening der groote dermatologen.